Ն՝ 238 ՆԻՍԱՆ 22 ՇՈՒՄԱԿ ԷՐԹԷՍԻ 1878

ԹԻՖԼԻՍԱՆԻ ԷՖԷՐԵՐ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՆԱԹԼԱՐԸ

ՈՐԱՄՊՕԼ ԻԶԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . . . 250 ղրուշ
Ալթը այլըգ . . . . . 130 »
Իւչ այլըգ . . . . . 70 »
Գայիմէ 100 ղուրուշ հիսապիյէ։

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻԶԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . . . 350 ղրուշ
Ալթը այլըգ . . . . . 170 »
Իւչ այլըգ . . . . . 90 »
Գայիմէ 160 ղուրուշ հիսապիյէ։
Բօսթա իւճրէթի տախիլ տիր։

Մէվլանի էֆենդիյէտ վէ գայիմէ Ֆէտավիլ իմէտէն վիլայաթտա, ապօնէ պէտէլի վէ եախօտ բօսթա իւճրէթի, սիքքէյի խալիսէ օլարագ ախզ օլունաճագ տըր։

1 ղրուշլուգ գայիմէ

ԴԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԱԹԼԱՐԸ

Գէհէր սաթրը իչուն

1 ինճի վէ 2 ինճի սահիֆէլէրէ 10 ղրշ։
3 ինճիւ սահիֆէյէ . . . . 6 »
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . . . 4 »
Գայիմէ 100 ղրուշ հիսապիյէ։

ԲԻԹԹԸ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ օլան իլանաթըն պէհէր սաթրը իչուն,

2 ինճի վէ 3 ինճի սահիֆէլէրէ 6 ղրշ։
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . . . 4 »
Լիրա 100 ղրուշ հիսապիյէ։

Մէվատոր Նաֆիայա տայիր մուպահասսան մէճճանէէն գոպուլ օլունուպ պիր իֆթիխար տէրճ իտիլէճէք տիր։

1 ղրուշլուգ գայիմէ

ՄԷՎԼԱՆՍԸ ԲՕԼԻՈԹԻՖԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՕՐԻԼԻՅԷ ՎԷ ՍԱՒՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵՎ ԵՎՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԷՐ

Իտարէխանէսի Սթամպօլտա Ֆիւրքի խանընտա նումէրո 7 տէ վէ Մաթպասսը Եինէ մէզքիւր խանտա նումէրո 26 տա տէր։ — Ղազէթամըզդա այիտ բեանֆէյի մէվատ նազգընտա, տօղրուտան տօղրուլա իտարէխանէմիզտէ Տիգրան աղա Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունմասը լազըմ կէլէճէկի կիպի, բեանֆէյի՝ մեքեաթիպին տարի ալնը նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա իտէր։

ԱՍԻԱՅԻ ԶԱ ՆԻՍԱՆ

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Գօնկրէ թէճէմմիւլ հագգընտա, Ինկիլիզ, Ռուսիա, Աւէմանիա վէ Աւսթրիա դապինէթլէրի պէյնինտէ հալա միւքեալէմէէ տէվամ օլույօր մու, եօգսա սարֆը նազար մը օլունուս, պու սիվալէ թախմինէն պիր ճէվապ վերիլէպիլիր։

Միւքեալէմէ ֆէսխ օլունմուշ օլսա, շիւպհէսիզ օնուն եէրինէ պաշգա պիր շէյ տահա չբգար ըսը, իմի պիզէ գալսա ֆէսխ օլունմամըշ տըր ֆագաթ պիրազ կէվշէմիշ տիր։ Չիւնքի հէմ Ինկիլթէրրա վէ հէմ Ռուսիա թէտարիքեաթը հարպիյէլէրինէ տէվամ իթմէքտէ օլսուգլարընտան իքիսինին տէ պիր ան եվվէլ գօնկրէ թէճէմմիւլ նէ ճէնէլի իտէճէք պիր իշլերի եօգ տուր։

Միւքեալէմաթըն ֆէսխ օլունմամըշ օլսուղունու, տիւնքի կիւն Վիէննատան կէլէն պիր թէլէկրաֆ տախի թաստիգ իտէր զանն իտէրիզ։ Նասըլ քի մալիմ տիւր Նիսանըն 28 ինտէ, Բէթրսպուրկտա իմբէրաթօրուն ըրիասէթի իլէ ագտ օլունան պիր մէճլիսի քէպիրի վիւքէլատէ Ռուսիա թարաֆընտան, կիւյա Ինկիլթէրրա գապինէթինէ, գօնկրէ թէճէմմիւլ իշիւն տահա զիյատ սուլհճույանէ թէքլիֆլէր արզ օլունաճագմըշ։

Սահիհ զայրը սահիհ, պունուն նիհայէթինէ մունջաղըր օլալըմ. ֆագաթ տիւնքի կէլէն զաղէթալէր, էվվէլքի միւքեալէմաթ իւզէրինէ խայլը խապէրլէր վերիր քի, պէր վէճհը աթի մուխթասարէն պէեան՝ իտէրիզ։

Պիր արալըգ, գօնկրէեէ տավէթ օլունաճագ տէվլէթլէրէ կէօնտէրիլէճէք տավէթնամէլէրին եազըլմասընա գատար միւքեալէմաթն իլերիլէմիշ օլսուղու չիմտի մալիմ օլույօր։ Բրէնս Պիզմարգ թէրաֆընտան եազըլաճագ տավէթնամէլէր չու սիւրէթտէ օլաճագ մը։

«Թիւրքիատա զուհուրա կէլէն «վուգուաթլարտան տօլայը 1856 «վէ 1871 մուահէտէլէրինէն Թաս«հիհի իչիւն Պէրլինտէ ագտ օլու«նաճագ գօնկրէեէ թէշրիֆ իթ«մէլերի զըմնընտա, տուէլը մու«ազզամաեա իշպու տավէթնամէ «թէսեիր գելընմըշ տըր»։

Ինկիլիզ գապինէթի, պու սուրէթտէ պիր տավէթնամէյի գապուլ իթմէմիշ տիր, խուսուսի իլէ Բահէհ լուղէթինի։ Ինկիլիզ գապինէթի իսթէր իմիշ քի տավէթնամէ շէյլէ եազըլսըն։

«Ա.յիսթէֆանօզ ահտնամէսի իլէ 1856 վէ 1871 ահտնամէլերինտէ օլան ֆէրգին թէտգիգի իչիւն, Պէրլինտէ ագտ օլունաճագ գօնկրէյէ վէ զայրիհիւմ.»

Կէօրիւնիւր քի Պիզմարգ եա կօրչագօֆ տա պուսիրէթի գապուլ իթմէյիպ, տավէթ թէէխիր օլունմուշ տուր։

Իքինճի մէսէլէ տախի Ինկիլիզ տօնանմասը իլէ Ռուսիա ասքէրինին պիրլիքտէ, Սթանպօլ ճիվարընտան հարէքէթլերի մատտէսի իմիշ, եախօտ տահա տօղրուսու, գօնկրէ, իշի թէսվիյէ իթմէտիյի հալտէ թէքրար ավտէթլերի մէսէլէսի իմիշ։ Եանի կէրէք Ինկիլիզ վէ կէրէք Ռուսիա, Սթամպօլտան պէրապէր կիթմէյէրինի տիւշիւնմէյիպ, իլա իշլեր թէրս կիթտիքտէ նասըլ թէքրար Սթամպօլա կէրի տէօնիւպ կէլէպիլէճէքլէր, տիւշիւնտիւքլերի պու իմիշ, վէ պու տա տէվլէթը ալիյէյ միւթէալիգ պիր մէսէլէ իմիշ։

Շէօյլէ քի Ինկիլիզ տօնանմասը Պէշիգայա չէքիլիպ տէ, սօղրա թէքրար Մարմարայա կիրմէք իսթէտիքտէ, Օսմանը պու տօնանմայը Զանագ գալէսինատէն էվվէլքի կիպի կէչիրէճէք մի, եախօտ կէչիրէ պիլէճէք մի, եօգսա գարշը մը գօյաճագ։

Քէզալիք Ռուս ասքէրի էտիրնէյէ չէքիլտիքտէ, Օսմանը թէքրար պըրագաճագ, եախօտ պըրագապիլէճէք մի քի հէյնի հաճէթտէ Ռուսլար սօղրատան Եինէ Այիսթէֆանօզա կէլէպիլսինլեր։

Իմտի կէրէք Ինկիլիզլեր վէ կէրէք Ռուսլար, վագտա Այիսթանէ ճիվարընտան կէրի չէքիլմէյէ բաղը օլույօրլար ըմըշ, ֆագաթ արգալարընը աչգ իսթէյօրլար, պինանէն ալէյհ պիզ տէ աչգ սէօյլէյէլիմ, Ինկիլիզ վէսվէսէ իտէյօրումուշ քի, պիր քէրրէ պօղազտան չբգտըղը կիպի օլապիլիր քի Պապը Ալի Ռուսլար իլէ իթթիֆագ իտուպ Ռուսլար Զանագ գալէսի պօղազընը թութսունլար վէ Ինկիլիզի պիր տահա իշլերի ալմասընլար, Ռուս տավէսվէսէ իտէյօրումուշ քի, պիր քէրրէ էտիրնէյէ չէքիլտիի կիպի օլապիլիր քի Պապը Ալի Ինկիլիզ իլէ իթթիֆագ իտուպ վէ գարայա Ինկիլիզ ասքէրի ըզդարթարագ Ռուսլարը էտիրնէտէն պէրիյէ կէլմէսինի մէն իթսին։

Իշթէ պու իքի միւշքիլին տէ ուճու օրթասը պուլունամատըղընտան իմթիզաճ գապիլ օլամամըշ, չիմտի միւքեալէմէ օլունաճագ շէյ գօնկրէյէ հանկը մատտէլէր արզ օլունաճագ, վէ պունլար նէ եօլտա միւզաքէրէ օլունաճագ, կիւյա պու իմիշ, վէ պունուն իչիւն տէ պէօյիւք տէվլէթլեր պիրպիրի իլէ սէօյլէշմէքտէ իմիշլեր. էյէր պունտա իմթիզաճ գապիլ օլուրսա, կէրէք տավէթնամէ վէ կէրէք տօնանմա վէ ասքէրին ավտէթի հադգընտա պիր եօլպուլմագ գօյայ օլաճագմըշ։ Պէքլէյէլիմ պագալըմ, կէլէճէք հաֆթանընն թէլէկրաֆլարընա։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժանս Հավաս

Պէրլին, 2 մայիս

Թէէմին օլունտուղունա կէօրէ, տօղրուտան տօղրույա ամիրալ Հօրնպի իլէ միւզաքէրէյէ կիրիշէպիլմէք իչին ժէնէրալ Թոթլեպէնէ մէզունիյէթի լազըմէ իթա օլունմուշ տուր։

Պէրլին, 3 մայիս

Ասաքիրի պահրիյէ իհթիյաթընընն հազրը օլմագ էմրինի ալմըշ օլսուղունա տայիր տէվէրան իթմիշ օլան բիվայէթ գաթիէն թէքզիպ օլունմուշ տուր։

Բարիս, 2 մայիս

Ֆրանսըզ ֆոնտսու 108 421/2
Օսմանը գօնսօլիտէսի
աչըլը 8
գաբանը 7 95
Ռումելի չըմնտրֆէրի 30 50
Բարիս 3 մայիս
Օսմանը գօնսօլիտէսի.
աչըլը 7 971/2
գաբանը 8
Լօնտրա 2 մայիս
Ինկիլիզ գօնսօլիտէսի 94 15/16
Օսմանը գօնսօլիտէսի.
աչըլը 8
գաբանը 7 15/16

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Օտէսատան 'պա թէլէկրաֆ խապէր վերիլտիեինէ կէօրէ, Կըրան տիւգ Նիգօլա շէհիրի մէզքիւրէ միւվասէլէթինտէ ահալի թարաֆընտան ազիմ մէսէրրէթլէ գապուլ օլունմուշ տուր, միւշարիէյհին կէչէհէեի եօլարտա կիւզել ֆիւթիւհաթ քէմերլերի եարըլմըշ իտի։

—Մանասթըր սանճաղընն պաղը գաղալարընտա հայվան խասթէլիյի զուհուր իթտիի վէ էլան տէվամ էյլէմէքտէ պուլունտուղու մահալի իշարընտան միւթէպան օլմուշ տուր։

—Այա Սթէֆանօս մուահէտէսի հագգընտա սիֆէրատան պիրի տէվլէթու Ղազի Օսման բաշա հազրէթլերինին էֆքարընը սուալ իթմէսի իւզերինէ Ղազիի միւշարիէյհ «զեյրինէ վագը իմդա իթտիյիմիզ պիր մուահէտէնին ահքեամընը իճրա իթմէմէք գատար նամուսսուզ օլմատըղըմըզ միսիլլիւ էսպապը զայրը մալիմէտէն տօլայը պաշգա պիր տէվլէթ մէզքիւր մուահէտէեի լազմ իթմէք իսթէր իսէ անըն պագասընը իլթիզամ իտէճէք գատար տա ճահիլ տէյիլիզ» տէմիշ տիր։

—Ռուսիա տէվլէթի թարաֆընտան Ցէրսատէթ սէֆարէթինէ բրէնս Լապանօֆուն թային գելընտըղընը եազմըշ իտի. բըրէնս Լապանօֆ Դրըմ մուհարէպէսինտէն սօնրա Ցէրսատէթտէ Ռուսիա մասլահաթկիւզարյըղը մէմուրիեէթինտէ պուլունմուշ վէ պատէհու Վիէննա սէֆարէթինէ թային գելընմըշ բըրը, ֆագաթ շու սօն վագըթլարտա պիր մէմուրիեէթի տիբլոմաթիգիեէտ պուլունմայըպ, Ռուսիանընն տախիլիեէ նէզարէթինտէ պաշգա պիր մէմուրիեէթի վար իտի։ Պապը Ալի թարաֆընտան տախի Ս. Բէթէրսպուրկ սէֆարէթինէ Ֆէրիդ Եաքիր բաշա վէ սէֆարէթ միւշավիրլիեինէ մապէյնի հիմաեուն իքինճի քեսթիպլի Սիւլէյման պէյ էֆէնտի թային գելընմըշ բըրը։ Եաքիր բաշա հազրէթլերի, Պալգան օրտուլի հէմայունունտա պիր ֆիրգաեա, վէ պատէհու Օրխանիեէ գօլ օրտուսունա գօմանտա իթմիշ տիր։

— Պէլկրատտան թէլէկրաֆլա խապէր վերիլտիյինէ կէօրէ, Սըրպիսթանտա պուլունան Օսմանը էսիրլերի ալաֆրանկա նիսանընն 25 ինտէ տէվլէթի Ալիյէ գօմիսէրինէ թէսլիմ վէ իատէ օլունմուշ, վէ ասաքիրի Օսմանիյէ թարաֆընտան Սըրպլըլարտա ալընան էսիրլերին պագիյէսի օլան օֆիսզ եէտի նէֆէր տախի Սըրպիսթան հիւքիւմէթինէ վերիլմիշ տիր։

— Վիէննատան Թայմզա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆ տէեօր քի Պապը Ալի Ինկիլիզ տօնանմասընընն վէ Ռուս ասքէրինին Ցէրսատէթ ճիվարընտան չէքիլմէյէրի խուսունտա հիչ պիր նէվ թէահիւտ ալթընա կիրմէք իսթէմէեօր, իլա, հինի հաճէթտէ կէրէք Ինկիլիզլերին վէ կէրէք Ռուսլարըն ավտէթինէ մուխալիֆէթ իտէպիլէճէք սուրէթլէ սէրպէսթ օլմագ իսթէեօր։

—Սըրպիսթանտա սըհհէթի ումումիեէ աերէճէի մաթլուպէտէ օլտուղունտան, Պէլկրատ գալէսինտէ պուլունան իւսէրայի Օսմանիեէ պէյնինտէ իքի այտան պէրու եալընըզ օն իքի նէֆէր թիֆօեա միւպթէլա օլմուշ տուր։

—Բարիս սերկիի ումումիսինէ կէօնտէրիմէք իւզրէ Հիլալը Ահմէր ճէմիյէթինին պիր սթաթիսթիգինի թանզիմ իթմէյէ տօղթէօր Սարէլ Թարաֆը հիւքիւմէթի սէնիյէտէն մէմուր օլմուշ տուր. սաիր տէվլէթլեր տախի քէնտի մէմալիքլէրինտէ պուլունան Սալիպի Ահմէր ճէմիյէթլերինէ տաիր պէյլէ սթաթիսթիգլեր կէօնտէրիլէճէքլեր տիր։

—Լընտըն կազէթ զազէթասընտա միւնտերիճ պիր իլան, Ինկիլթէրրատան խարիճէ թօրբիլ վէ թօրբիլ վաբօրու իխրաճընը մէն իթմէքտէ տիր։

— Խիւտավէնտիկեար վիլայէթինտէ իբէք պէօճէքլերինէ խասթէլիք տիւշմիւշ օլտուղունա, իբէք ֆապրիգալարընն զարուրէթ չէքմէմէլերի իչին, մէզքիւր խասթէլիք տէֆ օլունճայա գատար, խարիճէն վիլայէթի մէզքիւրէյէ իսխալ «օլունաճագ» գօզալարտան կէօմրիւք ալմամաղա գարար վերիլմիշ տիր։

— Հիւքիւմէթի սէնիյէ, կէլիպօլու ահալիսի մէսարիֆինէ օլարագ, շէհիրի մէզքիւրտէ պիր ասքէրի խասթէխանէ ինշասընա գարար վերմիշ տիր։ Միւսլիմանլար քիւլլեեէթլի պիր մէպլաղ թէէտիեէ իտէճէքլեր տիր. Ռումլար տախի 100 պին, էրմէնիլեր վէ Եահուտիլեր 50 չեր պին ղրշ. վերէճէքլեր։

— Լէվանթ Հերալտըն ըրիվայէթինէ կէօրէ, Պաղտատ հիւքիւմէթի գօնաղընընն պիր գըսմընը սու կէսթիրմիշ տիր. խըտմէթի ասքէրիեէ հագգընտա Պաղտատ վիլայէթինտէ զուհուրա կէլէն պաղը թէշէպպիւսաթը իսթիլալքեարանէ, իթթիֆաղ օլունան թէտապիրի չէտիտէ իւզերինէ թէսքին օլունմուշ տուր։

— Ղազի Օսման բաշա հազրէթլերի Սուլթան Ահմէտտէ պէօյիւք պիր էվ քիրալամըշ տըր։

— Իսբանեօլ հիւքիւմէթի Շարգ իշլերինտէն պիւթիւն պիւթիւնէ խարիճ գալմագ իսթէմէյօր. հիւքիւմէթի միւշարիյէյհա տէօրթ գրթա զըրհը թէճհիզինէ էմր վերմիշ տիր. Ագ տէնիզտէ պուլունան վէ Իսբանեա մէմալիքինտէն օյան պաղը տտալար տախի միւտաֆաա հալինէ վաղ օլունմուշ տուր։

— Վօլսատան նիսան 25 թարիխլի եազըլարընա կէօրէ, Թըրհալա ասքյարընն Եունանիսթանա չէքիլտիքլերի ըէսմէն խապէր վերիլմէքտէ իտի իսէ տէ, պու խապէր սահիհ չբգմայըպ, Գարտիյատա ասքյար վէ ասաքիրի Օսմանիյէ պէյնինտէ տէօրթ կիւն բէք չէտիտ մուհարեպէլեր վուգու պուլմուշ վէ ասաքիրի Օսմանիյէ մաղլուպ օլմուշ տուր. ասաքիրի Օսմանիյէ ասքյարընն ինշա իթտիքլերի իսթիհքեամընը զապթ մուվաֆֆագ օլամայըպ, թէլէֆաթը ազիմէյէ տիւշար օլարագ կէրի չէքիլմիշ տիր, ասքյար իւչ գրթա թօր զապթ իթմիշլեր վէ Օսմանը ասքէրինտէն 'տէօրթ եիւզ էլլի նէֆէր վէ պիր պին պաշը ասքյար էլինէ էսիր տիւշմիւշլեր տիր։ Ասաքիրի Օսմանիյէյէ մախսուս օլան պիր խայը տավար տախի ասքյար թարաֆընտան զապթ օլունմուշ տուր։ Ասքյար Օսմանլարը աբանսըզա կէթիրմիշ իտիլեր։ Պիլմէյիզ քի Պասրէթին թէսքին իթթիյի Թըրհալա խեանը, Թըրհալանընն հանկը թարաֆընտա տըր։

Ղազէթամըզդն թապ օլունտուղու վագրթ, մաէթթէէսիֆ խապէր ալտրղըմըզա կէօրէ, Նոր Դար ղազէթասընն սահիպի իմթիազը Խօճասարեան Օգսէն էֆէնտի տիւնքի կիւն իրթիհալը տարը պագա էյլէմիշ տիր։

Պու հաֆթա, Եվրոպա բոլիթիգասընա տալիր շայանը իթինա հավատիսէր լայնամամբ օլտուղունտան, ահֆալը բոլիթիգիյէ իիւլտասընտան սարֆը նազար իտիւլ, օնուն եէրինէ Թայմզտա կէօրիւլէն պիր ուզուն պէնտին պէր վէճհի տթի տչճինի թէնսիզ իթմիշիլ։

Պէնտը Մէդրիւտե հադիգէթէն տբդգաթա շայան, վէ գըրասէր իլէ քէսդը մալիւմաթ իտինէճէք բէք մուհիմ նոգթալար պուլունտուղունտան, մէմուլ իտէրիզ քի, զաղէթամըզըն գբրաթընա բաղլէթ պույուրանլար, պու տէֆտա խիլտատան զիատէ պունտան մէճմուն օյնամադիրբր։

Ինկիլիզ բոլիթիգասը, վէ Ինկիլիզ գուվվէթի։

Ինկիլթէրրա իլէ Ռուսիա պէյնինտա գարիպլիւ զուհուր կէօրիւնէն միւսատէմ սէպէպի իլէ, պու իքի տէվլէթին տախի մալիք օլտուղարը գուվվէթ վէ սերբէթին մուգայէսէսի, պիթթապի տբդգաթը ումումիյէյ շայան պիր քէյֆիյէթ տիր։

Տէվլէթէյն, պիր նոգթայը մալիւմէյ թէղ էլտէն նէ գատար գուվվէթ թէրաքիւմ իթտիրէպիլիրլեր, վէ մուհարէպէյ տէվամ օլունտուղտա, գուվվէթլերինի բէյ տէր բէյ նէ տէրէճէլերէ տէք թէվսի իտէպիլիրլեր։ Պու մարուլէ սիվալլերին ճէվապը բէք աշիբեար տբր. էվվէլ էմտէ Ինկիլիզլեր, շիմտիյէտէք հադգլարընտա ճէրեան իտէն մէմուլ վէ իթիգատըն մուգայիրի օլարագ, թէղ էլտէն պէօյիւք պիր գուվվէի ասքերիյէ չրդարապիլիրլեր. լաքին մուհարէպէ ուզատբդը հալտէ Ինկիլիզ մէյտանա օ տէրէճէ ճէսնէմ պիր գուվվէթ տէ չբգարապիլիր քի, օնա գբյասլա Ռուսիա, իքինճի վէ իւչունճի տէրէճէ տէվլէթլեր մերթէպէսինէ թէնէզզիւլիտեր, էյէր տահա աշաղը տա տիւշմէղ իսէ։ Պու պագատ, Ինկիլիզին պախիր քէնտինէ եավէր տիր։

Գապա պիր հիսապա, Ռուսիանընը եալընըզ Եվրոպա գբթասընտա մալիք օլտուղու ահալի՞, ումում Ինկիլթէրրա ահալիսինէ նիսպէթլի իքի դաթ միշապէհէսինտէ իսէ տէ, Ինկիլթէրրանընը տա քէնտինէ կէօրէ ահալիսի օ տէրէճէ ճէսիմ տիր քի, խըզմէթէ ատամ մաթրլուպ իթտիքտէ թիւքէնմէզ պիր խազինէ կիպի տիր. պունտան մատտա ահալիմիզին մէշղուլ օլտուղու իշլեր օ տէրէճէ քեարը չէյէր տիր քի, իշսիզլիք, եախօտ, մուհարէպէ կիպի ինանա միւհթաճ օլունաճադ վագթլարտա Ռուսիատան տահա զիատէ ասքեր թէտարիքինէ գատը օլապիլիրիզ։ Նիհայէթ տախիլի Ինկիլթէրրատա օլան գուվվէթիմիզտէն մատտա, խարիճի Ինկիլթէրրատա իքի եիւզ էլլի միլիոն սէքէնէյէ մալիք միւսթէմլիքեաթըմըզ տահա վար քի, պիր հարպ վուգուլունտէ անլէրտէն տէ աղ չօգ իսթիֆատէ օլունապիլիր. Ռուսիա իսէ Ասիատա պիր չօգ պօշ վէ ահալիսի սէյրէք արաղիլէրէ մալիք տիր քի, պու արալըգ ճէման օն տէօրթ միլիոն նուֆուս հիսապ օլունուր (Ասիատա) պունլարընը իտարէսի տէ Ռուսիա խազինէսինէ պիր պէօյիւք ազբրըզ տբր։

Ինկիլթէրրանընը սէնէվի վարիտաթը եէթմիշ տօգուզ սէքսէն միլիոն լիրաեա եադընը պիր վարիտաթը. Ռուսիանընը սէնէվի վարիտաթը իսէ անճագ եէթմիշ միլիոն լիրատա պալիղ օլապիլիյօր պիղիմ վարիտաթընընը եալընըզ պիր գաչ ճիսա քի չիւք վերկիլերտէն հասլօրաբ քի, հինի հաճէթտէ օ վերկիլերի իքի իւչ վէ տատա զիատէ տէքա գաթլամագ բէք գօլայ տբր։ Ռուսիա վերկիլերի իսէ հէմ բէք ազբր տբր վէ հէմ բէք կիճ թօրլանընը, չէօյլէ քի եալընըզ պիր գաչ միլիոն լիրա վերկիյի արթքրմագ, Ռուսիատա բէք պէօյիւք պիր մէսէլէ վէ ղալէ սայբբը։

Պունդարա չունու տա իլավէ իտէպիլիրիզ քի, Ինկիլիզ Ռուսիաեը պիր գաչ եէրինտէն վուրապիլիր, օրտարընը փարիճաթընը էնտէն ալապիլիր վէ օրալարատա օլան գուվվէթլերինի տէ չիւրիւթէպիլիր. Ռուսիա իսէ Ինկիլթէրրայը հիչ պիր եէրինտէն վուրամազ, վէ պունտան չու հադիգէթ իսթիթաքալ օլունապիլիր քի, պու իքի տէվլէթ տախի ալէթթէսալի պիր զէմին իւղերինէ ատէրիլ տիր, Ինկիլիզ Ռուսիայը խարագ իտէպիլիր, Ռուսիա իսէ Գըրբմ մուհարէպէսինտէ վագի օլտուղու կիպի, Ինկիլիզի անճագ պիր աղ մասրաֆա վէ թէլլիֆ ուզրաթապիլիր։ Վէ չու ճիհէթինի տէ իսպաթ իթմէք բէք գօլայ պիր չէյ տիր քի, կէրէք պու տէհրին իսպթիտաքնատա վէ կէրէք Գըրբմ սէֆերինտէն պէրու պու իքի տէվլէթին տէ կէրէք ահալիճէ վէ կէրէք վարիտաթճա թարագգըլարը մուվազէնէ օլունտուգտա, պու իքի ճիհէթտէ տէ Ինկիլիզ Ռուսիաեա զալէպ իթմիշ տիր։ Շիմտի Ինկիլթէրրանընը Ռուսիա ահալիսինին պիր նըսֆը գատար ահալիսի վար, պու տէհրին իսպթիտաքնատա իսէ Ինկիլիզ ահալիսի անճագ Ռուսիանընը պիր սիւլիս եա պիր ռուպու գատար ըաը։ Կէրէք թիճճար վէ կէրէք հարպ սէֆինէլերիմիզ, պու անէտէք մէսլի կէօրիւմէմիշ տէրէճէլերէ պիր ճէսամէթ քէսդ իթմիշ տիր, պունա գբյասէն Ռուսիանընընէ թիճճար կէմիսի աէնէճէք, նէ տէ հարպ կէմիսի տէնէճէք կէմիլիրի եօգ տուր։ Պիղիմ մանիֆաթուրա ֆապրիգալարըմըզ դաթ դաթ օլմուշ տուր, Ռուս ահալիսի իսէ հալա էսկի ուսուլ իւզրէ գապա պիր զրաաթլա մէշղուլ տուր։

Հինարիթանընը էն պէօյիւք գբթալարը, վէ սայբը ահալիլերի Ինկիլիզ լիսանը իլէ թէքէլլիմ իտէն միւսթէմլիքանընընը բէք չօղու պու տէհրաէ Ինկիլիզ տէվլէթի մեմալիքինէ իլավէ օլունտու, Ռուսիա իսէ անճագ Միպիրին շարգ գբթասը, օրթա Ասիա, վէ Լէհիսթան կիպի հեմ զապթը մէշքիւք վէ հեմ քիւլլի մասրաֆլա իտարէ օլունապիլիր միւսթէմլիքեաթի մալիք օլապիլի։ Ռուսիա պիր չէյտէ իրերի կիթտի իսէ, օ տա Ազիատան թէրթիպի իւղերինէ տատքիրի մըղեյէսէսինին քիւլլիյէթլէ թանզիմի տիր. լաքին պու ասքէր իլէ Ռուսիա եալընըզ ճիվար վէ գօմշուլարը օլան տէվլէթլերէ հէյպէթլիւ կէօրիւնէպիլիր, Ինկիլթէրրայը հիչ պիր վէճհ իլէ վուրամազ օլտուղունտան պու ասքերին Ինկիլթէրրաճա պիր էհէմմիյէթի օլամազ։

Վագտա պէօյլէ մուգայէսէլէր իթմէք բէք գօլայ տբր, լաքին գօլայ օլտուղու իշլուն պունտան պագը եաղընը մանալար տա չբդմասընտէյ։ Թայգըմըզտա էօյլէ պիր իթիգատ վար քի վէթանըմըզընը նէ գուվվէթմէ մալիք օլտուղու տէմէ լայբգը վէճհ իլէ պիտիրիլմէյօր, պիղ տէ գուվվէթիմիզի մէյտանա չբղարմալըյբզ քի աէմ տէ պիղ էն գօրգսուն. Ռուսիա ատէթա պիղէ մէյտան օգուեօր եա օնուն հատտինի պիտիրմէլիյիզ, եա եօգսա զալէպէի նուֆուզումուզ. քեամիլէն մահվ օլաճադ տբր։ Կիչթէ պու տիշինճէլէր եաղընը տբր, պիղիմ գուվվէթիմիզ օ գատար պէօյիւք տիւր քի, պիղիմ օնու ալմէմ կէօսթէրմէկէ պիր իգթիզամըզ եօգ տուր։ Պիղ չէօյլէ տիւշինմէլիյիզ քի, պիղիմ իչիւն տահա խայբբը տբր պիր աղ նուֆուզ զայպ իթմէք, Խախօտ զայպ իտէեօր կիպի կէօրիւնմէք, նէթէքիմ մբգտատբ քիֆայէտ պիր հադգ սէպէպի օլմայան մուհարէպէկէ կիրիշիպ տէ, օնտա մուզաֆֆէր օյտրագ տա պիր աղ նուֆուս վէ սայբրէ թէլէֆ վէ զայպ իթմէք։ Պիղ պու ալէմտէ էն գիատէ կէնզզէ կէօրիւնիւր պիր տէվլէթ օֆուզուզումուզտան, սապր թահամմիլ վէ սուլհ մուհապէթի մատտէլերինտէ ախերլէրինէ իպրէթ վերմէկիյիզ քի, պիւթիւն ալէմի իսթիլա իտէն հարպ սէվտասը հէքարէթինէ պիր աղ սիքիւնէթ թարի օլսուն, վէ ալէմ թէֆիէքքիրե վագթ վէ մէյտան պուլուպ, մէմուլ օլունտ ուզու վէճհ իլէ հեր եէրտէ չու սիլահա տատրանմագ սիլահա սարբմագ բուհու պիր աղ սէնմէէ եա թէսքին օլմազա պիր եիւզ թուրթուն վէ պունա լայգը կէլէն վասէթտար տա չօղալապիլսին։ Պու մագուլէ խայբբը տիւշինճէլէրէ տէ իսթինտա իտէճէք սէպէպլէր տարար իսէք, պու սէպէպլերի տէ չու կէչէն էլլի սէնէ զարֆընտա միլլէթիմիզին մալիք օլտուղու թարագգըյաթտա պուլապիլիրիզ. չինքի միլլէթիմիզ տախիլինտէ օլան թարագգիյաթ, վէ մէսէնիէթինտէ կէօրիւլէն թէֆավվիւգ օ տէրէճէլերէ վասլ օլմուշ տուր քի, տահա պու տէրէճէյի մուգատատէմ վէ մուախար ախեր հիչ պիր ահալիտէ վէ հիչ պիր միլլէթտէ շկէօրիւլմիւշ շէյ տէյիլ տիր։ Իմտի պիզ պէօյլէ պիր ատապ վէ թահամմիւլ իլէ պէօյիւմիւշ վէ իւէրիւէմիշ իսէք, էօյլէ խաֆիֆիլքլէ պու բոլիթիգամըզը թէպտիլ իթմէմէլիյիզ, միւմքին էմէրթէպէ պէքյէյիպ, վագթ ու հալ մախլուլթիւէթլերինտէն վէ թէպտիրլիքլերինտէն հասլ օլաճագ նէթիճէլեր նէ տիր օնլարա տբդգաթ իտերէք հարէքէթ իթմէլիյիզ։

Թիճարէթ շիրքէթի պաշ քեաթիպի մըսթբը Ֆատբը, Ֆէօրնայ Ռէվէ- նամ զաղէթայա Ինկիլիզ գո-վէրն սէրնամէսի իլէ տէրճ իթտիյի պիր մուհիմ պէնտատ, պիղիմ թարագգիյաթը մաղիյէմիզին քէշֆինէ տայիր օ տէրէճէ միւթէնէվի մալիւմաթը սահիհէ վերմիշ տիր քի, պիղիմ պու թարագգիյաթըմըզը, ախէր միլլէթլերինքի, վէ տահա զիատ Ռուսիանընքի իլէ մուգայէսէ իյլէտիյիմիզտէ, բէք զիատէ իսթիֆատէ իտէճէք մատտէլէր պուլապիլիրիզ, Վէ պունլարընը էն պաշբճասը չու տուր քի, էլլի ալթմըշ սէնէ զարֆընտա, էհալիմիզ սայբատա, զէնկինլիքտէ, ախլագճա թէրպիյէտէ, բոլիթիգաճա, միլլէթճէ վէ մէզհէպճէ իշլերտէ օ տէրէճէ իլէրի կիթմիշ տիր քի, Ինկիլթէրրա պու մագուլէ թարագգիյաթլա օ էսկի վագբթլարա նիսպէթլէ ատէթա պաշգա վէ եէնի պիր տիւնեա հիյէթի քէսդ իթմիշ տիր։ Սբբասը իլէ սէօյլէմէք իչիւն, իլք էվվէլ կէօզէ վուրան չէյ ահալիմիզին քէսրէթ քէսդ իթմէսի օլուպ, պու տա պիր միլլէթին թարագգի պուլմուշ օլտուղունա իլք վէ պիրինճի նբշանէ տիր։ Զիունքի պիր միլլէթին մայէի թայիշի օլաճագ վասէթալարը արթմատբգճա, պիթթապի սայբսը տա արթատագ վէ իլերի կիսքէճէյինէ կէրի կիտէր։

Ինկիլիզ ահալիսի իսէ չու սոն ալթմըշ սէնէ զարֆընտա իքի գաթտան զիատէ արթմըշ վէ չօղալմըշ տբր։ 1810 տա, պիղ անճագ օն իքի միլիոնըդ պիր միլլէթ իտիր, չիմտի եէրմի եէքիզ միլիոնա պալիղ օլայօրուզ։ Ինկիլթէրրա, Ֆրանսա, Աւսթրիա, Պրուսիա վէ Եվրոպա Ռուսիասը ահալիլերինին եէքիւնիւնէ Ֆիսպէթլէ, Նաբօլէօն մուհարէպէլերի տէվրինտէ պիղիմ օն իքի միլիոն ահալիմիզ եիզտէ օնտան տախի էքսիք պիր չէյ իտի։ Շիմտի եէնէ օնլարընը վէ պիղիմ պու կիւնքի եէրինինէ նիսպէթլէ, պիղիմ եէրմի սէքիզ միլիոն ահալիմիզ եիզտէ օն իչիւ տախի թէճավուզ իտէյօր։

Պու թէղայեիւտու նուֆուս մատտէսի ումում Ինկիլթէրրա ահալիսի եէքիւնիւ իւզերինէ հիսապ օլունտուգտա, բէք օ գատար միւսերրահ սիւրէթտէ աղնայբլամազ։ Մէսէլա Իրլանտատան գահս իտէլիմ. Իրլանտատա պէշ միլիոն ահալի վար վէ ալթմըշ սէնէ էվվէլքի հալ իլէ մուգայէսէ իթտիյիմիզ հալտէ, օ վագթ տա Իրլանտատա պէշ միլիոն ահալի օլտուղունտան իլերի կիթմիշ, եախօտ միլլէթին գուվվէթինի արթըրմըշ սայբլամայբզ, պէլբիմ կերի կիթմիշ տախի սայբլապիլիր. տէմէք քի Ինկիլիզ ահալիսի պու գատար արթմըշ ի-սէ եալընըզ Ինկիլթէրրատա արթմըշ, Իրլանտա վէ Սգօչիատա արթմամըշ։ Ֆրանսա իլէ պէյնիմիզտէ հասլ օլան ֆարգ, տահա զիատէ տբդգաթա շայան տբր։ 1810 տա Ֆրանսըզ ահալիսի, Ինկիլիզ ահալիսինէ նիսպէթլէ իքի գաթտան զիատէ իտի. շիմտի Ֆրանսըզ ահալիսի, Ինկիլիզտէն եալընըզ պիր սիւլիս զիատէ տիր, լաքին պու ֆէրգ տախի կիւն պէ կիւն ազալմագտա տբր։

Ռուսիա իլէ մուգայէսէ օլունտուզումուզ հալտէ, 1810 տա Ռուսիանընն եալընըզ Եվրոպա գբթասընտա մալիք օլտուղու նուֆուս ահալի, պիղէ նիսպէթլէ տէօրթ գաթտան զիատէ իտի. շիմտի պու ֆէրգ պիր սիւլիս իլէ նըսֆ արասընտա տբր։ Սէրվէթիմիզին զիատէլիյի տէ, եալընըզ ահալինին թէզայեիւտիւնէ նիսպէթլէ հիսապ օլունսա, եինէ գուվվէթ թէզայեիւտու պիղիմ թէրաֆտա տբր։

Լաքին պիղիմ թարագգըմըզ եալընըզ սայբտա տէյիլ տիր. պիր ահալինին թէզայեիւտու բէֆահ վէ ամմուրիյէթինէ լազըմ կէլէն հեր նէվի վասէթալէրտէ տախի պիզ հիքմէթ նէվինտէն ատտ օլունաճադ տէրէճէլերտէ իլերի կիթմիշիզ։ Պալատէ պէյան օլունտուզու վէճհ իլէ, պու տէվրին իպթիտալէրինտէ մալիք օլտուզումուզ ահալիյէ նիսպէթլէ չիմտիքի ահալիմիզ իքի դաթտան զիատէ արթմըշ իսէ, վարիտաթըմըզ տէօրթ գաթտան զիատէ արթմըշ տբր։ Պունու բագամա տախի իսպաթ իտէպիլիրիզ։

1815 տէ իրատ իւզերինէ վերկի թարհ օլունտուգտա, ինկիլթէրրանընն ճէմիի իրատը եիւզ օթուզ միլիոն լիրա հիսապ օլունմուշտուր. հէմտէ չիմտի միւսթէսնա թութուլան բէք քիչիւք իրատլար տա օ վագբթ պու հիսապա տախիլ օլտուղու հալտէ։

1875 տէ պու իրատ եէքիւնիւ 560 միլիոն լիրայա պալիղ օլտուքի, ալթմըշ սէնէ էվվէլքի իրատընն տէօրթ գաթընտան զիատէ տիր։

Ամմա տէնէճէք քի, եալընըզ իրատ արթմասը իլէ պիր միլլէթ զէնկինլէնմիշ օլմազ. պու տա տօղրու տուր, լաքին եա միրաս իւզերինէ օլան վերկիմիզի եա ախէր վերկի մէնպալերինտէն հանկըրընը էյէ ալսագ, եինէ պու թէզայեիւտու պուլապիլիրիզ։

1815 տէ վերկի ալընան միրասլարընն եէքիւնիւ եիրմի պէշ օթուզ միլիոն լիրայա պալիղ օլմուշտուր. պու կիւնքի կիւն եալընըզ Ինկիլթէրրատա վերկի ալընան միրասլարընն եէքիւնիւ, եիւզ միլիոն լիրատան զիյատէ տիր։ Միլլէթին սայբը պիլճիմէ սերմայէսի տախի պու վէճհ իլէ թարագգը պուլմուշ տուր։ Պունտան ալթմըշ սէնէ ագտէմ միլլէթին վարիյէթի իքի միլիար, եանի իքի պին միլիոն լիրա իտի. մբսթբը կիֆէնսին կէչէնտէ ըսթաթիսթիգ ճէմիյէթինտէ գրաաթ իթտիյի պիր բաբօրթօ միւնտերիճաթընա նազարէն, պու վարիյէթ շիմտի սէքիզ պուշուգ միլիար լիրայա պալիղ օլույօր, եանի 8500 միլիոն լիրայա. վէ էհլը վուգուֆուն թագտիրինէ նազարէն պու վարիյէթ հագիգէթին տէ մատտունունտա օլան պիր հիսապ իւզերինտէ տիր։

Լաքին ահալի նուֆուսու իլէ ահալի վարիյէթի մապէյինտէ օլան նիսպէթ. նաբօլէօն տէվրինին պէօյիւք մուհարէպէլերի հէնկամընա գբյասէն, հիքմէթ նէվինտէն օլարագ պիր թարագգը պուլմուշ տուր։ Ահալինին վարիյէթի ահալինին սայբսընա նիսպէթլէ իքի գաթտան զիատէ արթմըշ տբր. լաքին միլլէթին գուվվէթի, ահալիմիզին ագբլճա տախի իլերի կիտիչինտէն, վէ զէնաաթ վէ մարիֆէթիմիզին տահա պէօյիւք պիր գբյմէթ քէսդ իթմէսինտէն տախի թէզաեիւտ պուլմուշ տուր։

Վարիյէթին արթմասընտան հասլ օլան մուհասէնաթ պիղճէ եալընըզ վարիյէթ եէքիւնիւնիւն պէօյիւմիւշ վէ գապարմըշ օլմասընտա տէյիլ տիր, իլա կիթմիքճէ վարիտաթ եախօտ վերկի մէնպալերինին չօղալմասընտա տբր։

Մէսէլա ֆարգ իտէլիմ քի, 1815տէ Ինկիլիզ միլլէթի ճէմանի իլ եիւզ միլիոն լիրա գազանմըշ տբր, եանի ատամ պաշընա 25 լիրա, վէ պու իլ եիւզ միլիոնուն պիր սիւլիսինիւ եանի եիւզ պին լիրասընը տա եա վերկի եա իսթիգրազ սիւրէթի իլէ տէվլէթէ վերէպիլմիշ տիր. շիմտի պու գազանճ իքի գաթ օլուպ տա ատամ պաշընա էլլի լիրա քեար տիւշտիւքտէ, տէվլէթ վերիլէն եիւզ միլիոն լիրա տա պու նիսպէթլէ իքի եիւզ պին լիրա օլմայիպ, տահա զիատէ տէ օլապիլիր։ 1815 տէ ահալիմիզ իհթիաճաթը պէյթիեէլէ ինէ նէ մասրաֆ իտերէք եաշաեապիլիրլեր իտի իսէ, շիմտի տէ օ գատար մասրաֆ իլէ եաշաեապիլսէլեր տէվլէթէ տահա չօգ, վէ եիւզլերճէ միլիոն վերկի վէ իսթիդրազ վերէպիլիր օլուրլար ըաը։ Վա-

գաա չիմտի կէչի մէք մասրաֆը արթմըշ վէ զնատէլենմիշ օլտուզունտան, օ գատար եիւզէրճէ միլիոն վէրկի եա իսթիդրաղ ալընամաղ, լաքին եիւզ միլիոն իլէ եիւզէրճէ միլիոն քրասընտա օ գատար պէօյիւք պիր ֆարգ վար քի, տէպէթիմիզ էկկի վագըթլար կիտի պիր սըգրյա կէլսէ աէ, օ վաքթքի վէրկիլէր գատար միլէթտէն վէրկի թաէպ իթմէյէ գալգըյսա չիմտի միլէթտէ վէրկիյէ էսաս օլաճաղ նէ պէօյիւք վարիյէթ պուլտաճաղ տըր միւրատտըմըզ պունու աղնաթմաղ տըր։

Էվվէթ բէք չօգ տէյէնլէր տէ վար քի, ինկիլիզ միլէթինին վարիյէթի բէք չօգ տուբ տէյի տէվլէթտէ պիւտճէսինի պէօյիւտիւպ, պէյհիւտէ չէյլէրէ պիր չօգ բարալար սարֆ իտէյօր։ Լաքին պէօյլէ պիր իտուսաա գաթա հագդէդէթ մադրուն տէյիլ տիր։ Պիցիմ պայրմըզ սա վարիյէթիմիզտէ արթմըշ տըր, ֆագաթ վէրկիէրիմիզ պու սայրեա վէ պու վարիյէթէ նիսպէթլէ տախի արթըրըլմամըշ տըր։ 1826 տա եանի պէօյիւք ճէնկլէրտէն օն սէնէ սօղրա տախի, արալըգտա վէրկիէր տէ, խաֆիֆլենմիշ իքէն երինէ պիր թիւն ինկիլթէրրատան էլի ալթը միլիոն լիրայա եագըն վէրկի ալընըր ըտը։ 1851 տէ եանի Գըրըմ սէֆէրինին պիր աղ էվվէլինտէ վէրկիէրին եէբիւնիւ էլի պէշ միլիոն լիրայա եագընի-տի, չիմտի իսէ ալթմըշ սէքիզ պուչուգ միլիոն տուր։ Տէմեք քի ահալիմիզ վէ վարիյէթիմիզ իքի գաթ տէօրթ գաթ օլտուղու կիպի, վէրկի տէ իքի գաթ տէօրթ գաթ օլմալը իքէն էյլէ օլմամըշ, էլի սէնէ ագտէմ ինկիլիզ միլէթի նէ գատար վէրկի վէրիյօր իտի՝ իսէ, չիմտի պայքոր տա վարիյէթի տէ օ գատար արթմըշ իքէն անհագ պիր բուպ գատար չէյ վէրկիյէ զամմ օլունմուշ տուր։

Ատամ պաշընա հիսապ օլունտուղու հալտէ, պու կիւնքի կիւն ինկիլիզ վէրկիսի, ատամ պաշընա 41 շիլին պէշ բէննի տիր, 1826 տա իսէ 49 շիլին 5 բէննի իտի։ Իմտի մալիյէ նազըրլարըմըզընն էօնիւնտէ վէրկի իշին տայիմա պիր աչըգ գաբու վար. չիւնքի արատա թէզայեիւտ իտէն միլլէթ վարիյէթինի հիսապա գօմայարագ, եալընըզ ալթմըշ սէնէ էվվէլ նէ վէրկի ալընըր իսէ, եինէ օ վէրկիյի ալսալար վէ եէնի վարիյէթ էշիւն պիր չէյ զամմ թմէսէլէր տէ, եինէ օ իքի եիւզ միլիոն վարիտաթը ալապիլիրլէր։

Իմտի միլէթիմիզին վարիտաթը աքթարըգճա, խազինէ իսրաֆ վէ պէյհիւտէ սարֆելթթ իթմէտիքտէն վէ պունլար իշիւն ֆաղլա վէրկի ալմաքըգտան մաաա, նօգսան տախի ալը.յօր, վէ ալթմըշ սէնէ էվվէլքի էհլի վէրկիյէ թահմիլ օլունան մըգտար, շըմտիքլէրէ տահա խաֆիֆ կէլէճէյի տէրքեար իքէն, օ ալթմըշ սէնէ էվվէլքի վէրկի հիզասընա չըգմայա տահա խայը տա. մէյտան գալըյօր, վէ տահա ճաայիպի չու տուր քի, պիւթիւն էվրօբա տէվլէթլէրի միյանընտա եալընըզ պիր Ինկիլիզ տիր քի, վէրկիսինի արթըրաճաղ եէրտէ, էքսիլթմիշ տիր։ Ալթմըշ սէնէ ագտէմ, Ֆրանսանընն ատամ պաշընա վէրկիսի 20 շիլին պիր բէննի իտի, պու կիւն 43 շիլին եէտի բէննի տիր։ Բրուսիատա, Պելճիգատա, Բուսիատա վէ Ֆիլէմէնկտէ իսէ քէզալիք վէրկիլէր տայիմա արթըգըմըշ տըր։ Իմտի Ինկիլթէրրանընն վէրկիսի տըր։ Իմտի Ինկիլթէրրանընն վէրկիսէ գուրտէրէ նէ տէրէճէ չէյ տիր, տահա էյի աղնաշըլմաղ իչիւն մըսթըր Ֆէյրրը տիյնէ յէլիմ։

«Միւսքիրաթ (իշէի) վէ Թիթինտէն մաաա, Ֆինկիլիզ վէրկիլէրինատէ տահա պիր չօղ զամմա թահամմիւլնի օլմայաճաղ հիչ պիր վէրկի եօք կիպի տիր։ Իրատ եուզէրինէ օլան վէրկիմիզէ լիրա պաշընա պիր բէննի զամմ օլուրնատ, (18 սաղ բարա) պիր միլիոն սէքիզ եիւզ պին լիրա ֆազլա ալընմըշ օլուր։ Պու վէրկի չիմտի լիրա պաշընա իւչ բէննի տիր։ Գրբրմ սէֆէրի վագթընտա 16 բէննի իտի, վէ 1860 ա գատար 10 բէննիտէ դալտը։ Մուախխարէն թէնզիլ օլունան վէրկիլէրին իհմալի, իշթէ շու տուր։ 1840 տան 1852 է գատար եանի Գըրըմ սէֆէրինէ գատար օլան թիճարէթ սէրպէսթիյէթինին սէքիզ սենէլիք տէվրինտէ, թէնզիլ օլունան վէրկինին մըգտարը 6 միլիոն 286 պին լիրա տըր։ 1853 տէն 1858 է գատատ եանի Գըրըմ սէֆէրի էսնասընտա տայիմի սիրէթտէ պիր վէրկի զամմը օլմատը. չիւնքի հարպ վէրկիսի 1858 տէ գաբանտը, վէ հէր սէնէ 730 պին լիրա թէնզիլ գրլընտը։

1863 տէն պու անէ կէլինճէյէտէք, եանի Գըրըմ մուհարեպէսինտէն սօղրա տէվամ իտէն թիճարէթ սէրպէսթիյէթի հէնկամընտա օլան թէնզիլաթ 25 միլիոն 10 պին լիրայա պալիղ օլմուշ տուր. իմտի 1840 տան պէրու կէօրիւլէն վէրկի թէնզիլաթը օթուզ սէքիզ սենէտէ ճէման եէքիւն, 32 միլիոն 26 պին լիրայա պալիղ օլմուշ տուր։ Եինէ օ տէվիրտէ խարիճէզ թէնզիլ պագի գալան վէրկի 1841 տէ 51 միլիոն 82 պին լիրա իքէն, 1877 է տէք 68 միլիոն 514 պին լիրայա պալիղ օլմուշ տուր։

Պու սօն մէպլաղա 1841 տէն պէրու վէրկիտէն թէնզիլ օլունան 32 միլիոն լիրայը տա զամմ իթմէյիմիզ հալտէ 100 միլիոն 540 պին լիրայա պալիղ օլուր վէ պու կիւն պու մըգտար պիր վէրկի ալընմաղ լազըմ կէլսէ, գրբգ սենէ էվվէլքի պիր վէրկի ալընըյօր տէմէք օլաա, եինէ օ միւտէթաէ միլէթին արթըրմըշ օլտուղու պունճա վարիյէթ իչիւն, եէնիտէն պիր վէրկի ալընմայօր տէմէք տիր։

Իմաի պու հիսապլարա նազար օլունտուղու հալտէ, Ինկիլթէրրատա իհթիաթտա պրաղրլան վէրկի զամմընընն գապիլիյէթի նէ տէրէճէ կէնիշլիքտէ տիր վէ հիչնի հաճէթտէ վէրկի զամմը լազըմ կէլսէ միլէթին թահամմիւլիւ նէրէլէրէ գատար վարապիլիր, բէք գօլայ աղնաշըլըր։

Պու ումումի հիսապտան հէր պիր չէյ աղնաշըլըր օլտուղունտան թէֆէրրիւաթընա տա կիրիշմէյէ հաճէթ գալմաղ, տիկէր թէրաֆտան թիճարէթիմիզին վէ սէյրը սէֆայինիմիզին ճէսամէթի իլէ տախի դունու թատրիգ իթտիրէպիլիրիզ։

1810 տա Ինկիլիզ միլէթինին իհրաճաթը 48 միլիոն լիրա իտի, չիմտի իհրաճաթըմըզ 200 միլիոն լիրա տըր. եանի տէօրթ գաթտան զիատէ պիր թարագգը, վէ 1820 տէն 1830 ա գատարը հիսապ օլունսա տահա տա զիատէ տիր։ Օն սենէլերտէ պու թարագգը, էվվէլքի նիսպէթլէ սենէ պէ սենէ պիր տիւզիյէ օ զամմը պուլտամայօր իսէ, պիր չօգ սենէտայիմա արթըգըմըշ տըր։ Իմտի Ինկիլթէրրանընն վէրկիսէ գուրտէրէ նէ տէրէճէ չէյ տիր, տահա էյի աղնաշըլմաղ իչիւն մըսթըր Ֆէյրրը տիյնէ յէլիմ։

«Միւսքիրաթ (իշէի) վէ Թիթինտէն մաաա, Ֆինկիլիզ վէրկիլէրինատէ տահա պիր չօղ զամմա թահամմիւլնի օլմայաճաղ հիչ պիր վէրկի եօք կիպի տիր։ Իրատ եուզէրինէ օլան վէրկիմիզէ լիրա պաշընա պիր բէննի զամմ օլուրնատ, (18 սաղ բարա) պիր միլիոն սէքիզ եիւզ պին լիրա ֆազլա ալընմըշ օլուր։ Պու վէրկի չիմտի լիրա պաշընա իւչ բէննի տիր։ Գրբրմ սէֆէրի վագթընտա 16 բէննի իտի, վէ 1860 ա գատար 10 բէննիտէ դալտը։ Մուախխարէն թէնզիլ օլունան վէրկիլէրին իհմալի, իշթէ շու տուր։ 1840 տան 1852 է գատար եանի Գըրըմ սէֆէրինէ գատար օլան թիճարէթ սէրպէսթիյէթինին սէքիզ սենէլիք տէվրինտէ, թէնզիլ օլունան վէրկինին մըգտարը 6 միլիոն 286 պին լիրա տըր։ 1853 տէն 1858 է գատատ եանի Գըրըմ սէֆէրի էսնասընտա տայիմի սիրէթտէ պիր վէրկի զամմը օլմատը. չիւնքի հարպ վէրկիսի 1858 տէ գաբանտը, վէ հէր սէնէ 730 պին լիրա թէնզիլ գրլընտը։

1863 տէն պու անէ կէլինճէյէտէք, եանի Գըրըմ մուհարեպէսինտէն սօղրա տէվամ իտէն թիճարէթ սէրպէսթիյէթի հէնկամընտա օլան թէնզիլաթ 25 միլիոն 10 պին լիրայա պալիղ օլմուշ տուր. իմտի 1840 տան պէրու կէօրիւլէն վէրկի թէնզիլաթը օթուզ սէքիզ սենէտէ ճէման եէքիւն, 32 միլիոն 26 պին լիրայա պալիղ օլմուշ տուր։ Եինէ օ տէվիրտէ խարիճէզ թէնզիլ պագի գալան վէրկի 1841 տէ 51 միլիոն 82 պին լիրա իքէն, 1877 է տէք 68 միլիոն 514 պին լիրայա պալիղ օլմուշ տուր։

Պու սօն մէպլաղա 1841 տէն պէրու վէրկիտէն թէնզիլ օլունան 32 միլիոն լիրայը տա զամմ իթմէյիմիզ հալտէ 100 միլիոն 540 պին լիրայա պալիղ օլուր վէ պու կիւն պու մըգտար պիր վէրկի ալընմաղ լազըմ կէլսէ, գրբգ սենէ էվվէլքի պիր վէրկի ալընըյօր տէմէք օլաա, եինէ օ միւտէթաէ միլէթին արթըրմըշ օլտուղու պունճա վարիյէթ իչիւն, եէնիտէն պիր վէրկի ալընմայօր տէմէք տիր։

Իմաի պու հիսապլարա նազար օլունտուղու հալտէ, Ինկիլթէրրատա իհթիաթտա պրաղրլան վէրկի զամմընընն գապիլիյէթի նէ տէրէճէ կէնիշլիքտէ տիր վէ հիչնի հաճէթտէ վէրկի զամմը լազըմ կէլսէ միլէթին թահամմիւլիւ նէրէլէրէ գատար վարապիլիր, բէք գօլայ աղնաշըլըր։

Պու ումումի հիսապտան հէր պիր չէյ աղնաշըլըր օլտուղունտան թէֆէրրիւաթընա տա կիրիշմէյէ հաճէթ գալմաղ, տիկէր թէրաֆտան թիճարէթիմիզին վէ սէյրը սէֆայինիմիզին ճէսամէթի իլէ տախի դունու թատրիգ իթտիրէպիլիրիզ։

1810 տա Ինկիլիզ միլէթինին իհրաճաթը 48 միլիոն լիրա իտի, չիմտի իհրաճաթըմըզ 200 միլիոն լիրա տըր. եանի տէօրթ գաթտան զիատէ պիր թարագգը, վէ 1820 տէն 1830 ա գատարը հիսապ օլունսա տահա տա զիատէ տիր։ Օն սենէլերտէ պու թարագգը, էվվէլքի նիսպէթլէ սենէ պէ սենէ պիր տիւզիյէ օ զամմը պուլտամայօր իսէ, պիր չօգ սենէ-

նելէր էվվէլքի իհրաճաթա նիսպէթլէ հիքմէթ նէվինտէն պիր թարագգը հասըլ օլմուշ օլտուղունա պիր չէքք վէ չիւպհէ գալմաղ։ Իսխալաթըմըզ տախի գրյասէլ պունատան նօգսան տէմէք պիր։ Տախչի տախ ու իթմամըզ տախի ֆէվգէլատէ ճէսամէթ քէսպ էթմիշ տիր։

Ինկիլթէրրանընն բամպուգ վէ եիւն իբրիքլէրի վէ իբէք վէ քէթէն իշլէթէն ֆապրիգալարը, 1835 տէ 3792 ֆապրիգա իտի, վէ պունլարտա իսթիմալ օլունան ամէլէ 384 պին քիշի իտի։ 1874 տէ ֆապրիգալարընն սայրսը 6524 է պալիղ օլտու, վէ ամէլէնին սայրսը տախի 969 պինե։ Իմտի գրբգ սենէ զարֆընտա, գումաշ թօգումաղ ֆէննինտէ իճատ օլունան գօլայլըգլար իլէ, թէզկեռհարընն վէ ֆահսուլարընն արթմասընտան սարֆընաղար իթտիյիմիզ հալտէ տախի Ինինէ ըէք պէօյիւք վէ ֆէվգէլատէ թարագգէյատ միւշահէտէ օլունուր։ Մըսթըր Ֆայրը պունլարը գիրտէքի բագամլար իլէ տախի թատրիգ իտէր։

1817 տէ Ինկիլթէրրա ֆապրիգալարընտա իշլէնէն չէյ բամպուգ 146 միլիոն լիպրա իտի, (40 միլիոն օդգա.) 1835 տէ 333 միլիոն լիպրա իշլէնտի։ 1849 տա 657 միլիոն լիպրա, վէ 1871 տէ 1416 միլիոն լիպրա։

Ֆէզալիք 1800 տէ իշլէնէն եիւն 103 միլիոն լիպրա իտի։ 1849 տա 210 միլիոն լիպրա վէ 1876 տա 392 միլիոն լիպրայա պալիղ օլտու։

Լաքին մատտէ եալընըզ պու չէյ մախահլարընն արթմասընտա տա տէյիլ տիր։ Կիթտիքճէ զէնաաթլար ինճէլտի, վէ մալլար տահա գէյմէթլի մալլար օլուպ, օճիհէթլէ տախի ֆապրիգա մահսուլարընընն գէյմէթի արթմագտա օլտու։

Ինկիլթէրրանընն մատէն մահսուլարընա հէրինճէ, էն պաշընճալարը օլմայան եալընըզ քէօմիւր վէ տէմիրի հիսապ իթտիյիմիզ հալտէ, պունլարտա տա հիքմէթ նէվինտէն թարագգէյատ միշահէտէ օլունուր։ Պու տէհրին իպթիտաքի իլք եիրմի սենէսինտէ 11 միլիոն թոնէլաթա մատէն քէօմիւրի վէ 1823է գատար, սենէտէ 442 պին թոնէլաթա տէմիր սաթընընը ըտը, 1875տէ սաթընան քէօմիւր 132 միլիոն թոնէլաթայա պալիղ օլտու. եանի էվվէլքինտէն օն իքի գաթ զիատէ, վէ ալթը պուչուգ միլիոն թոնէլաթա տախի տէմիր սաթընընը, եանի էվվէլքինտէն օն տէօրթ գաթ զիատէ։ Տէմիր եօղ հասընընթըմըզ տախի պաշգաճա տըգգաթա չայան տըր։ Ինկիլթէրրա տէմիր եօղլարը 1849տան պէրի օլտուգճա պիր հէյլեթը միւքեմմէլ քէսպ իթմէյէ պաշլատը. օղ էսնատէ շըմէնտրֆէրլէր հասընընթը սենէտէ օն իքի միլիոն լիրատան ալթմըշ միլիոն լիրայա գատար պալիղ օլտու։ Վէ նագլ օլունան էմթատանընն մըգտարընա կէլինճէ Մըսթըր Ֆայրրը վերտիի հիսապա նազարէն, 1860տան 1875է կէլինճէյէտէք, շըմէնտրֆէրլէր իլէ նագլ օլունան էմթատայը միւթէնէվիյէնին մըգտարը 'տօգսան միլիոն թոնէլաթատան իքի եիւզ ալթը միլիոն թոնէլաթայա պալիղ օլմուշ տուր։

Մուամէլաթըմըզընն պու տէրէճէ պիր ճէսամէթի քէսպ իթտիյինէ նազար օլունտուղու հալտէ, Ինկիլիզ միլէթինին քէսպ իթմիշ օլտուզու սէրվէթ վէ սամանընն ճէսամէթի տախի։ Միճիդէ եա հիքմէթ նէվինտէն պիր թարագգը հասըլ օլմուշ օլտուզունա պիր չէքք վէ չիւպհէ գալմաղ։ Իսխալաթըմըզ տախի գրյասէլ պունատան նօգսան տէմէք պիր։

Թիրճարէթ սէֆինէլէրիմիզին տախի կիւն կիւնէ թէզայեիւտ պուլմասը, պու տաքիլի մուամէլաթըմըզընը պիր սէմերէսը նաֆիսը տէք։ 1820 տէ Ինկիլիզ թիճարէթ կէմիլէրինին թահամմիւլիւ 2 միլիոն 412 պին թոնէլաթա իտի։ Պու թահամմիւլ 1876 տա 6 միլիոն 476 պին թոնէլաթաեա պալիղ օլտու։ Հալ պու քի 1820 տէ վաքթ օլմատըգընտան վէ թահամմիւլտէ կէօրիւլէն չու զամանդն գիատէսի տախի մուախխարէն վաքթլարտան հասընընթը օլմուշ օլտուզունա պիր չէքք վէ չիւպհէ գալմաղ։ Թիրճարէթ սէֆինէլէրիմիզին տախի կիւն կիւնէ թէզայեիւտ պուլմասը, պու տաքիլի մուամէլաթըմըզընը սէմերէսը նաֆիսը տէք։ 1820 տէ Ինկիլիզ թիճարէթ կէմիլէրինին թահամմիւլիւ 2 միլիոն 412 պին թոնէլաթա իտի։ Պու թահամմիւլ 1876 տա 6 միլիոն 476 պին թոնէլաթաեա պալիղ օլտու։ Հալ պու քի 1820 տէ վաքթ օլմատըգընտան վէ թահամմիւլտէ կէօրիւլէն չու զամանդն գիատէսի տախի մուախխարէն վաքթլարտան հասընընթը օլմուշ օլտուզունա պիր չէքք վէ չիւպհէ գալմաղ։ Խոխալաթըմըզ տախի գրյասէլ պունատան նօգսան տէմէք պիր։

Իսլամները իրենց պիրլիքտեն եաշամաղա, տեսյիլ ղորպալըգլա, իլլա գանաբրըճըլըգլա թարաֆէյն մէնֆաաթլարընճա պիրիթթիհատ հուսուլէ կէթիրէրէք. պու էօյլէ պիր խայալ տըր քի տայիմա պու խայալը իտէն տատէմլէր պուլունմուշ տուր, ֆագաթ քիմսէ պունուն իճբասընը կէօրէմէմիշ տիր։

Վէ ֆիլվաղի, էրմէնիլէր քէնտի իչլերինտէ, էյի պիր իտարէ իչին լաղըմ կէլէն էնասիրին ճիւմլէսինի պուլամաղլար մը, քի եաբընը պու շէյ, իթիրազլարը մահվ իտուպ, եզհանը թէսքին իտէպիլիր։ Էրմէնիլէր չալըշկան վէ թէրպիյէլի, վէ էվրօբա միլէթլէրինտէն հէբիսի կիպի տախի, թէրագգըյա միւսթայիտ տիրլէր։ Պինաէն ալէյհ, էրմէնիսթանա պիր մուխթարիյէթի իտարէ (օթօնօմի) վէրմէքտէ գօրգամագ պիր շէյ եօգ տուր. վէ պու շէյէ հագգը պիր միւմանաթ տախի օլամազ։ Պա խուսուս, էրմէնիլէր տաղընըզ տըրլար տէյէրէք, պու շէյէ միւմանաթ օլունամազ. չինքի մէմալիքի շահանէտէ, հիչ պիր էյալէթին, էրմէնիսթանտա էրմէնիլէրին օլտուգլարը գատար ահալիճէ էքսէրիյէթի եօզ տուր։

Թիւրքիանըն եէտինտէ գալան, վէ ճէնուպտան Ցավրօս տաղլարընա վէ զարպտան Էնգարէ ճիհէթլէրինէ գատար կիթմէքտէ օլան Եիւքսէք Էրմէնիսթան վէ Պէօյիւք Էրմէնիսթան գըթալարընտա, քի Էֆրաթ վէ Տիգրիս նէհրլէրի տախի պու գըթալարտան կէչէրլէր։ — ըէսմի սթաթիսթիգէր մէղքիւրիգըթալարտա 3 միլիոն 523,343 սէքէնէ կէօսթէրմէքտէ օլուպ, պունլարտան 2 միլիոնտան զիատէսի Էրմէնի տիր, վէ պու մըգտար տահա թէզեիտ օլունապիլիր, էյէր քէնտիլէրինէ պիր իշ տիւզէնի պուլմագ իչին մէմլէքէթլէրինի թէրք իթմիշ օլան Էրմէնիլէրի տախիլի հիսապա ալըր իսէք։ Եալընըզ Ցէրսաատէթտէ 100 պինէ գարիպ Էրմէնի վար տըր։ Էրզրում վիլայէթինտէ պիր միլիոն 600 պին սէքէնէ օլուպ, պունլարըն պիր միլիոնու Էրմէնի, 400 պինի Օսմանը, 200 պինի Քիւրտ վէ դալանը տախի Եէզիտի վէ պու նէվսայիր շէյթանա թաբընան գալիլէլերտէն իպարէթ տիր։ Պու տերէճէ պէօյիւք պիր էքսէրիյէթ թէչքիլ իթմէքտէ օլան պիր միլլէթ, պարպար վէ եաղմանը գալիլէլերին, սոնու կէլմէզ թէատիյաթընա հէտէֆ օլմուշ տուր, վէ Օսմանը հիւքիւմէթի պունլարը մէն իթմէյէ զայրը միւգթէտիր պուլունույօր, վէ անլէրի տայիրէի ինզբպաթտա թուրմագ իչին տախի բէք կէվշէք պիր թարգտա զայրէթ իտէյօր։ Օսմանը հիւքիւմէթի, խրիսթիյան գավմլարը մուհաֆազա իթմէք իչին տայիմա աղ պիր խահիշ կէօսթէրմիշ տիր, վէ պէօյլէ պիր մինասիպէթլէ իշ կէօրմէք լաղըմ կէլիր իսէ, չօգ տէֆա ղայրը միւգթէտիր պուլունուր։

Իմտի, տայիմա թէհտիտ թահթընտա պուլունմագտա օլան չու խրիսթիան գավմլարը, քէնտի քէնտիլէրինի մուհաֆազա իտէպիլէճէք պիր հալէ վազ իթմէք էլզէմ տիր։ Իշթէ Էրմէնիլէր տախի պունտան պաշգա պիր շէյ թալէպ իթմէյօրլար։ Էյէր պիւթիւն պիւթիւնէ թապիի օլան չու հագգը Էրմէնիլէր էլէ կէթիրէմէզ իսէլէր, տէվլէթի Ալիյէնին պիր գըսմը օլուպ օնտան այրըլմամագ արզուլարընա բաղմէն, մէճպուր օլաճագ տըրլար սաիր էօյլէ պիր հիմայէ արամաղա քի, քէնտի ճան վէ մալլարընը թէէմին իտէպիլսին, չիւնքի պայաղը պու պիր զապիթէ մէսէլէսի տիր։

Թիւրքիանըն կէչմիշ հալի աքսի օլարագ, միւսթագպիլ իչիւն բէք պիր իւմիտ վէրիր պիր հալ օլմամաղլա։ Այս Սթէֆանօս ահանամէսինին 16նճը պէնտի չիմտիքի մանասը իլէ, Ռուսլարընը իլէրիւտէ Էրմէնիսթանը զապթ իթմէլերինին թարիգլերինի հաղըրլամագտա տըր։ Էֆրատ տերէսի վէ Ցաւրօս ճիպալը միւսթէսելիլէսինին ճիւմլէսի, անգարիպ Ռուսիա իսթիլասը թահթընա կէչմէք թէհլիքէսինտէ տիրլէր, վէ պու էօյլէ պիր իսթիլա տըր քի, պունու էօնիւ անճագ պիր վասէթա իլէ ալընապիլիր, եանի մուխթարիյէթի իտարէ (օթօնօմի) իլէ։

Էրմէնիսթանը Ռուսիանընէ էլինէ թէրք իթմէք, միլլիյէթ մէպտահ ազիմինէ մուխալիֆ պիր հարէքէթտէ պուլունմագտա տէյիլ մի տիր, քի պու մէպտա նամընա օլարագ գաչ սէնէտէն պէրի տիր քի Էվրօբա ալթ իւսթ օլմագտա տըր։ Ընճապա Սլավ գավմիար վար մը տըր Էրզրում վէ Թրապզոն վիլայէթլէրինտէն պագի գալան սանճագլարտա, Սլավ վա՞ր մը տըր Վան վէ Սիվաս վէ Տիարպէքիր վիլայէթլէրինտէ վէ Ցավրօս տաղլարընընը էօթէ թարաֆընտա Եիրիկիատա։ Էրմէնի, Սլավզրտան բէք ուզագ տըր։ Պարի մէղհէպճէ պիր մէնֆաաթ օլսա, օ տա եօգ տուր։ Էրմէնի, Օրթօտօքս տախի տէյիլ տիր, պու լուղէթի Ռումլարճա օլան մանասընա ալարագ։

Բոլիթիգա նօգթի նաղարբյլա, Էրմէնիսթան, Ասիատա, ճիտէն պի թարաֆ պիր իւնսիւբ (տարը) թէչքիլ իթմէքտէ տիր, նասըլ քի Էւրօբատա տախի ըՋվէյէրիա, քի Հայաստան, քէնտի սէքէնէսինին թապիաթը վէ իսթիտատաթը իլէ, օնա (Զվիչէրիաեա) եագլաշմագտա, վէ մէտէնիյէթինէ սահիհ պիր վասիթա օլմագա թային օլունմուշ օլատուզ Շարգ իլէ, Ղարպ պէյնինտէ պիր խաթթը իհթիհատ թէչքիլ իթմէքտէ տիր։

Էւրօբա ալտանմասընը։ Էրմէնիլէր քէնտի տավալարընը մուհաֆազա տախի Էւրօբանըն մէնֆէիինի մուհաֆազա իթմիշ օլույօրլար։ Էյէր Ռուսիա, ահանամէնին 16 ընճը պէնտինէ մուխալիֆ օլարագ տիմէնեէլիմ իլլա օ պէնտին դուվվեթիյէ, — չիւնքի Ռուսիա իլէրուտէ օ պէնտէն քէնտի մէգասիտինէ մուվաֆըգ չէյլէր չըդարապիլէճէք տիր, — Ռուսիա Էրմէնիսթանը եէնի պիր Ռուս էյալէթի իթմէնէ մուվաֆֆագ օլուբ իսէ, Էֆրաթ տերէսի քէնտի էլինէ տիւշէճէք. Սիւրիա թէհիքէնէ իլգա օլունմուշ օլաճագ, վէ բէք ուզագ օլմասան պիր վագբթտա, Ադ տէնիզ տախի արգատան վէ եան թարաֆընտան տիւշարը թէհտիտ օլաճագ տըր։

Էրմէնիլէր պու թէհլիքէնի տէվլէթլերատէն պիր գաչընա պիլպիտիրմէքտէ կիւճլիւք չէքմէտիլէր։ Իչին հալինի իֆատէ իթմէք քեաֆի իտի։ Պու թէհլիքէնին էօնիւնիւ ալմագ իչին Էրմէնիլէր քէնտիլէրին նէ չէյ թէքլիֆ իթմէքտէ օլուգլարընը տախի պէյան իթտիլէր, քի պու տախի օթօնօմի տիր։ Ֆագաթ պաշգա շէյ տիր Էյէր Ա.յա Սթէֆանօս ահանամէսի՝ 16նճը պէնտի Էվրօբա աէվլէթլէրի թարաֆընտան գօնուլմուշ պիր պէնտ ատտ օլունուր իսէ, եանի Էյէր Էվրօբա, պէնտի մէղքիւրուն ճիտտէն վէ գաթիէն մէվգիի իճրաեէ գանասընա նէզարէթ իտէր իսէ։ Էրմէնիլէր իւմիտ իտէյօրլար քի պու պապտէ քէնտիլէրինէ մուավէնէթ էքսիք օլմայաճագ տըր. չիւնքի իչին իչինտէ մէնֆաաթը ումումիեէ մէսէլէսի վար տըր։ Էրմէնիլէր գանմշ տըրլար քի պու մէսէլէ անլաշըլաճագ տըր, նասըլ քի քէնտիլէրի անլամագտա իսէլէր։

Հէր սէնէ բասգալա եօրթուսու էսնասընտա Ցէրսաատէթին էն գիատէ ճէմիյէթկեան մահալէրինտէ վէ եզ ճիւմլէ Դալաթատա վէ Պէյօղլունտա միւնազաալար վէ գավգա վէ սաիր պիր թագըմ ուլղունսուզլուգլար գուհուրա կէլմէքտէ պուլունտուղու կէօրիւլիւպ, զապթիե հէեէթինին քէնտի վէզայիֆինի իճրա իթմէք խուսուսունտա, շու ֆէվգէլատէ հալլերէ կէօրէ ֆէվգէլատէ պիր ույանըգլըգ կէօսթէրմէսի լուզումու էօթէտէն պէրի գավիէն հիսս օլունմուշ իտի։ Ցօղրուսուսու սեօյլեեէրէք, շու կէչէն սենէլէր ղարֆընտա էյամը մէզքիւրէսէ, Պէյօղլու միւթէսարրըֆլըքընէն վէ Եմրէրի թահթընտա պուլունան զապթէ հէեէթինին, քէնտի վէզայիֆինի սուրէթի իճրալէրի, Պէյօղլու վէ Դալաթա ահալիսինի բէք մէմնուն իտէմէմիշ իտի։ Պիր ղաղէթա, ահալինին թերճէմանը էֆքեարը տեմէք օլտուղունտան, չիքեայէթինի միւճիպ օլան շէյլերի արզ ու պէեանտա հիչ պիր վագբթ պիր կէօնէ թէրէատիւտ իթմէեիպ պունու պիզէ պիր վազիֆէ ատտ իթմիշ օլտուղումուզ կիպի, մէճմունիեէթինի ճալիպ օլան Էյլերի տախի սահիֆէի թէչէրքիւրէ տերճէ միւսարաաթ իթմէեի, քէնտիմիզ հէման օ տերէճէ պիր վազիֆէ ատտ իթմէքտէեիզ։ Իմտի մաէլ մէճմունիեէ պէեան իտէրիզ քի, Պէյօղլու միւթէսարրըֆը Պահրի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինին, բասգալա եօրթուսու էսնասընտա ուլղունսուզ հալլեր վուգուրինին էօնիւնիւ ալմագ իւղրէ, իթթիխազ իլլէտիեի թէտապիրի միւէսսիրէ վէ ագբլանէ, Պէյօղլու վէ Դալաթա ահալիսինին մէճմունիեէթինի միւճիպ օլաճագ մէրթէպէտէ պուլունմուշ օլմաղլա, քէնտիլէրինէ ալէնէն պէեանը թէչէքքիւր իթմէեի, չօգլար խասսէթէն պիղէ ըէճա իթմիշլէր տիր։ Բասգալա էսնասընտա Գալաթա վէ Պէյօղլու թարֆլարընտա կէզինէն տիգգաթը սէյրճիլէրին ճիւմլէսի, Պահրի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրի թարֆընտան իթթիխազ օլունան միւթէյագգըզանէ թէտապիրին ալամէթլերինի կէօրէպիլմիշլէր, վէ պու հիւսնիւ թէտապիր սէմէրէսի օլարագ, պիւթիւն օ հէնկեամտէ, Պէյօղլու վէ Դալաթա թարաֆլարընտա հալը ինթիզամ միւմքին մէրթէպէ պէր քէմալ գալմըշ տըր։ Հէլէ շու շէյտէն բէք մէճմունուզ քի, Քեաղըտխանէ թարաֆլարընտա ույղունսուզ հալլեր վուգու պուլմագտա օլտուղունու տէսիսէ իտէրէՋապթիեէ նէզարէթինին Քեաղըտխանէ կէզինմէեէ կիթմէեի թահթը մէճմունիեէթէ ալմըշ օլտուղու կիպի, Պահրի պէյ էֆէնտի հազրէթլերի տախի, բասգալա միւնասիպէթիյլէ պիր թագըմ սույի հարաքեաթ վուգուի միւհթէմիլ օլտուղունա իսթինատէն Պէյօղլու վէ Գալաթա սօգագլարընտա կէզինմէեի մէնն իթմէմիշ իսի, (՝) իլլա, Զապթիեէ նէզարէթինին Քեաղըտխանէտէ իճրա իթմէքտէ պիր մըգտար աճիզ պուլունմուշ օլտուղու շէյի, եանի հալը ինթիզամն պէրքէմալ սագլանմասը խուսուսունու քէնտիսի Պահրի պէյ Պէյօղլու վէ Գալաթա թարտֆլարընտա քէմալը մուվաֆֆըգլըյէթլէ իճրա իտէպիլմիշ տիր։ Պու շէյտէն տօլայը քէնտիսինի քէմալը մէճմունիեէթլէ թէպրիք իտերիզ։

—

Գումգաբուտա վագի Լուսաւորչեան մէքթէպի մէնֆաաթընա օլարագ կէտիկ բաչա թէսթրօսունտա պու ագշամ վէրիլէճէք օյուն, զայրը մուայյէն սուրէթտէ թէէվիր օլունմուշ տուր. պունտան մագսէտ, օյունու տահա զիատէ մէնֆաաթը իտէպիլմէք իչիւն պաղը թէատապիրի լաղըմէ իթթիխազը խուսուսու օլուպ, օյունունն նէ վագբթ իճրա օլունաճաղը իլէրուտէ պա իլանը մախսուս խապէր վէրիլէճէք տիր։

. . . խմբագրապետ Թէրճէմանը էֆքեար պատուական լրագրոյ.

Կը խնդրեմ բարեհաճեցէք երկտող Ձեր պատուական լրագրոյն մէջ հրատարակել.

Ձեզ կը մնամ յաւէտ շնորհապարտ
Յ. ՅԱԿՈՎԲԵԱՆ

Պ. Մարդամէքենայ (*)

Խասգիւղիք Ներսիսեան վարժարանի արդի ցաւալի վիճակը քաջ գիտեն. անոնք սուտ վկայներու պէտք չունին։ Խաչարաշխութեան հանդիսի մը, որ առաջին անգամ, անցեալ ուրբաթ օր ապրիլ 7, նոյն վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ, տեղեակ են գիւղացիք։ Եւ սակայն նոքա իրական յառաջադիմութեան, մանաւանդ անաչառ քննութիւններու արդիւնք եղող մրցանակաբաշխութեանց ներկայ գտնուելու սովորած ըլլալով, այնպիսի ողջայական եւ մնոտի ցոյցերէ երբէք չ'են զլանար։ Նենգուպատիր ցոյցեր, որք թէ Ս. եկեղեցւոյ գանձուն կը վնասեն եւ թէ ուսանող մանկտոյն յառաջադիմութեան առջեւ մի թումբ կը կանգնեն։

Պ. Մարդամէքենայ, գանք որ քու յօդուածին մէջ նոյն վարժարանի աշակերտաց վարուց ու բարուց մասին ալ՝ ակնարկ մը նետեր ես։ Եւ սակայն գիտնալ պէտք էիր որ այդ տեսակ փափուկ խնդրոց վրայօք պատուոյ զգացում կրող անձինք կը լռեն, ըստ որում խօսած ըլլալուն համար զղջալ կարելի է. այլ լռած ըլլալուն համար ոչ երբէք։

Պ. Մարդամէքենայ, Մեծ. Շահապագ եւ Սթանագինէ Արապեան էֆէնտիներու դպրոցաց յառաջադիմութեան համար տարած փութոյն եւ քրտնաթոր ջանից մասին գովեստներ, շնորհակալիքներ կը շռայլես։ Այլ սակայն զիւղացիք, Շահապագ Եղիա էֆէնտիի Ս. եկեղեցւոյ հասոյթի պատրաստելու համար ցոյց տուած ժրաջանութենէն, անձանձիր աշխատութենէն գոհ եւ շնորհակալ են. բայց դպրոցի լեզուէ հասկնալու անկարող ըլլալն ինք իր բերնով խոստովանելովը հանդերձ, իր ընկերին յամառ սխալմանց, իր աղդեցութեամբ ջատագով պաշտպան կենալ ուզելուն համար, իրենց շնորհակալիքն յետս կոչելու տխուր հարկին տակ կը գտնուին։ Գալով Սթանագինէ էֆէնտի Արապեանի, որոյ գիւղը փեսայ գալը 6–7 տարի է, շարունակ գիւղիս Ներսիսեան վարժարանի Հոգաբարձու եղած է, այնքան տարիներէ ի վեր՝ նոյն վարժարանի աշակերտք ալ՝ ըստ ամենայն մասանց խիստ յետսխաղաց վիճակի մէջ են։ Եւ արդ ամենացաւալի ճշմարտութիւն մ'է ըսել թէ, ուսանող մանկտոյն յետսխաղաց վիճակն Սթանագինէ էֆէնտիի ապիկարութենէ յառաջ եկած է։ Դրամական զոհողութիւնք եւ այլ ասոր նման սուտ ու փուտ խօսքեր ալ ըրած ես քու յօդուածին մէջ, բայց արի տես որ ոչ զոհողութիւն ընող կայ ոչ ալ զայն ընդունող։

Դու ալ Պ. Մարդամէքենայ, ասոր անոր խէ-լաս չէ-դիշ ընելու համար, փոխանակ պնակալիզութեան խնարհելու, քոնը պաշտօնդ մէջ աչալուրջ գտնուելով, քու խնամոցդ յանձնուած աշակերտաց յառաջադիմութեան փոյթ տար, մանաւանդ չանայ որ՝ ուրիշ անգամներ ալ յօնդ չինելու աշխատած առենդ՝ աչք չ'հանես։

Խասգիւղ 1878 Ապրիլ 19
Յ. ՅԱԿՈՎԲԵԱՆ

ԻՏԱԼԻԻ ՄԱԽՕՈՒՍԷՏԷՆ

Գրած Եվ-հելէ Դ-ՐԻՇՎԷԷ

—

Բուզի հաղէր միւնասիպէթիյլէ Գատաքէօյ վէ Հայտար բաչա վէ Ատալարա ֆէվգէլատէ օլարագ պէր վէճհի ամի սէֆէրլէր իճրա օլունաճագ տըր. եանի

Գատաքէօյ վէ Հայտար բաչա Խրիլաբ.

Շէհրի նիսանըն 23ինճու Բազար կիւնիւ մէզքիւր խաթթարա իշչէյճէք վաբօրար մուայեէն օլան սաաթյարտա հարէքէթ իթմէյիպ տօլտուգճա հարէքէթ իտէճէք վէ մէվգի թէֆիրիզ օլունմայարագ կէրէք Գատաքէօյէ վէ կէրէք Հայտար բաչա իչին եօլճուլարտան ալէսսէվիյէ 2 շէր ղրշ. իւճրէթ ալընաճագ տըր։

Ատալարա խրիլ

Շէհրի մէզքիւրուն 22 ինճի ճումաա էրթէսի կիւնիւ խաթթը մէզքիւրէ եէվմիյէ իճրա օլունան սէֆէրլերտէն մաատա, աթիիւզզիրը ֆէվգէլատէ սէֆէրլէր իճրա օլունաճագ տըր. եանի

Ամէլմ

Սաաթ 8 տէ, Քէօրրիւտէն Հէյպէլի, Պէօյիւք ատա վէ Բէնտիքէ.

Սաաթ 10 տա, Բէնտիքտէն Գարթալ, Պէօյիւք ատա վէ քէօրրիւյէ.

Ֆէրտասը բազար կիւնիւ խաթթը մէզքիւրէ իշչէեէճէք վաբօրլար իլան վիւճիպինճէ հարէքէթ իթմէյիպ աթիիւզզիրը սէֆէրլէր իճրա իտիլէճէք տիր. եանի

Քիօքչէ-դեն ոպոհ վէ ոգլամ

Սաաթ 2, տաք. 30, Գատաքէօյինէ, Գընալը, Պուրկազ Հէյպէլի, Ճագօմի, Պէօյիւք ատա.

Սաաթ 3, տաք. 30 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պէօյիւք ատա Գարթալ վէ Բէնտիք.

Սաաթ 3, տաք. 30, Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պէօյիւք ատա Գարթալ վէ Բէնտիք։

Ատալարտան ոպոհ վէ ոգլամ

Սաաթ 11, տաք. 30, Բէնտիքտէն Գարթալ, Պէօեիւք ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը.

Սաաթ 8, տաք. 30 Պէօյիւք ատատան Ճագօմի, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը.

Սաաթ 9 տա Բէնտիքտէն Գարթալ, Պէօյիւք ատա. Ճագօմի, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը վէ Գատաքէօյ. (Պէօյիւք ատատան սաաթ 10 տա։)

Սահիպի ղաղէթա
Ա. Մագաեան

ՏԱԹԳԱՍԷ Ց. ԳԱՎԱՌԵԱՆ
Սթանպոլտա Փիրքէհ խանը Ղ 26

(*) Այս Մարդամէքենան երբեմն լրագրաց ոմանց մէջ յօդուածներ ալ հրատարակած է. իր -դ-է-ս հազուագիւտ հանճարովը՝